



## STORTINGET

# Innst. 218 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget  
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 44 S (2022–2023)

---

**Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet (nytt Nansen-program for Ukraina og ettårig ekstrabevilgning til utviklingsland som er særlig rammet av krigens ringvirkninger)**

---

Til Stortinget

## Sammendrag

Russlands angrep på Ukraina 24. februar 2022 er et tidsskille for Europa og en alvorlig trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Norges sikkerhet, velstand og handlefrihet er tuftet på respekt for folkeretten i en regelstyrt verden. Russlands angrepskrig mot Ukraina truer våre nasjonale interesser. Et samlet politisk Norge står sammen i fordømmelsen av Russlands krigføring i Ukraina og støtter det ukrainske folks legitime forsvarskamp.

I tråd med den politiske avtalen av 16. februar 2023 mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus har regjeringen fremmet et forslag om å etablere et femårig støtteprogram for Ukraina for perioden 2023–2027 og en ettårig ekstrabevilgning i 2023 til utviklingsland som er særlig rammet av krigens globale ringvirkninger. De totale økonomiske rammene er hhv. 75 mrd. kroner og 5 mrd. kroner. For 2023 fordeles støtten med 7,5 mrd. kroner til sivil bistand og 7,5 mrd. kroner til militær støtte.

Programmet vil bære navnet «Nansen-programmet for Ukraina» og ha som formål å bidra til at Ukraina kan beskytte sitt territorium og sin befolkning fra russiske angrep, opprettholde samfunnskritiske funksjoner i Ukraina og redusere de menneskelige lidelsene. Programmet har videre som mål å bidra til å gjenoppbygge et trygt og fritt Ukraina.

Programmet skal inkludere militær støtte, humanitær bistand, kortsiktig sivil støtte og bidrag til gjenoppbygging av det ukrainske samfunnet når det er mulig. Selv om Norge vil vektlegge ukrainske behov og eierskap, har regjeringen også tydelige forventninger til ukrainske myndigheter og andre samarbeidspartnere. Dette gjelder ikke minst forventninger til kontroll med og etterrettelighet i bruk av norsk støtte, samt at ukrainske myndigheter prioriterer korrupsjonsbekjempelse og reformarbeid og overholder menneskerettigheter og arbeidstakeres rettigheter.

Norsk sivil støtte skal i hovedsak gå gjennom et begrenset antall avtaler og etablerte og internasjonalt anerkjente organisasjoner med dokumentert leverings- evne, god kapasitet og gode kontrollsystemer.

Norsk militær støtte vil inkludere donasjoner av materiell fra Forsvaret, donasjoner av materiell anskaffet gjennom internasjonalt samarbeid og mekanismer, donasjoner av materiell anskaffet direkte fra industrien samt trening og opplæring av ukrainsk personell.

Den humanitære bistanden skal bidra til at mennesker i nød som følge av krigen mot Ukraina, herunder barn, flyktninger og internt fordrevne, får tilgang til nødvendig beskyttelse, assistanse og livsviktig bistand i lys av de humanitære behovene og i tråd med humanitære prinsipper. Rydding av miner og eksplosiver og humanitær assistanse til husly, mat, vann og sanitær, utdanning, helsehjelp og psykososial støtte samt beskyt-

telse mot seksualisert og kjønnsbasert vold vil gis prioritet.

Et flerårig støtteprogram for Ukraina er forbundet med risiko. Regjeringen vurderer imidlertid at Norge og andre vestlige land vil løpe en enda større risiko ved å ikke støtte Ukraina.

For å redusere faren for korrupsjon vil regjeringen konsentrere norsk støtte til, og i hovedsak benytte seg av, etablerte og internasjonalt anerkjente organisasjoner med dokumentert leveringsevne, god kapasitet og gode kontroll- og varslingsystemer for korrupsjon og andre økonomiske misligheter.

Donert militært materiell kan misbrukes, enten ved at materiellet brukes til andre formål enn forsvar mot Russlands invasjon, eller ved at det selges videre til andre. Det er også en risiko for at materiell kommer på avveier. Regjeringen vurderer løpende disse forholdene opp mot behovet for effektiv støtte til Ukraina. Formelle og praktiske tiltak bidrar til at materiellet brukes i tråd med krigens folkerett og aktuelle konvensjoner, og at det ikke selges eller gis videre til andre. Vurderinger og tiltak gjøres i samarbeid med aktuelle aktører og i rammen av internasjonale koordineringsmekanismer.

Nansen-programmet vil innebære en midlertidig økning i oljepengebruken og må ses i sammenheng med fundamentale norske sikkerhetsinteresser. Samtidig mener regjeringen at det er viktig, også i dagens situasjon med krig i Europa, å holde fast ved trygg økonomisk styring og retningslinjene for finanspolitikken. Nansen-programmet skal ikke være et virkemiddel for å føre mer oljepenger inn i norsk økonomi. Programmet skal innrettes på en måte som gir liten innvirkning på aktivitetsnivået i norsk økonomi.

Det foreslås at bistandsbudsjettet for 2023 økes med 5 mrd. kroner til utviklingsland som er særlig rammet av krigens ringvirkninger. Støtten vil gis gjennom noen utvalgte etablerte og anerkjente aktører med dokumentert leverings- og absorberingsevne. Den humanitære innsatsen vil rettes inn mot behov hos de mest sårbare menneskene, i tråd med FNs humanitære appeller og de humanitære prinsippene.

Ekstrabevilgningen på 5 mrd. kroner i 2023 til utviklingsland særlig rammet av krigens ringvirkninger foreslås bevilget i tillegg til det allerede vedtatte bistandsbudsjettet for 2023. En eventuell videreføring av økte bevilgninger til humanitær hjelp, kamp mot sult og for å avdempe potensielle migrasjonsstrømmer til Europa utover 2023 håndteres i forbindelse med ordinære budsjettprosesser.

I tråd med den politiske avtalen inngått 16. februar 2023 legges det opp til stor fleksibilitet i gjennomføringen av Nansen-programmet for Ukraina. Dette gjelder også fordelingen av midler mellom ulike år i programmet. Regjeringen vil holde Stortinget informert om vur-

deringer av og praktiseringen av fordelingen i de årlige statsbudsjettene.

Regjeringen vil i løpet av 2023 fremme en egen stortingsmelding om Nansen-programmet. Stortingsmeldingen vil vurdere nærmere det norske engasjementet i Ukraina i lys av utviklingen, herunder bl.a. spørsmål knyttet til statsbygging, demokratifremme og støtte til det sivile samfunn. Stortingsmeldingen skal også vurdere risikohåndtering samt de langsiktige konsekvensene av Nansen-programmet for annen norsk bistand. Det skal rapporteres på bruken av midlene i programmet i de årlige statsbudsjettene og i budsjettframleggelsene gjennom året.

## **Endringer under Utenriksdepartementets budsjett**

For 2023 foreslår regjeringen at 7,5 mrd. kroner av Nansen-programmets midler fordeles til sivil støtte under Utenriksdepartementet. I tillegg foreslås det en fullmakt til å pådra forpliktelser på inntil 75 mrd. kroner til Nansen-programmet for Ukraina som omfatter sivil og militær støtte i perioden 2023–2027.

## **Endringer under Forsvarsdepartementets budsjett**

For 2023 foreslår regjeringen at 7,5 mrd. kroner av Nansen-programmets midler fordeles til militær støtte under Forsvarsdepartementet. I tillegg foreslås det en fullmakt til å pådra forpliktelser på inntil 75 mrd. kroner til Nansen-programmet for Ukraina som omfatter sivil og militær støtte i perioden 2023–2027.

Donasjoner av Forsvarets materiell vil kunne medføre en forminskning av forsvarsmakten i en tidsbegrenset periode inntil materiellet er gjenanskaffet. En slik forminskning krever at Stortinget samtykker, jf. Grunnloven § 25.

I Stortingets behandling av Innst. 34 S (2022–2023) til Prop. 142 S (2021–2022) ble Forsvarsdepartementet gitt samtykke til å kunne foreta donasjoner av materiell fra Forsvaret med en verdi på inntil 3 mrd. kroner i 2022–2023. Regjeringen ønsker å gjennomføre donasjoner av materiell fra Forsvarets struktur i 2023 som forutsetter et nytt vedtak i Stortinget. Derfor fremmer regjeringen i denne proposisjonen et forslag om å utvide Stortingets samtykke.

Regjeringens forslag er at Stortingets årlige samtykke gjelder donasjoner fra forsvarssektoren innenfor Nansen-programmet som ikke går utover en tilstrekkelig nasjonal responsevne. Samtykket foreslås ikke begrenset oppad til et bestemt beløp. Innenfor samtykket vil regjeringen foreta donasjoner av materiell fra forsvarssektoren som anses som særlig viktig for å bidra til

Ukrainas forsvarskamp. Regjeringen vil informere Stortinget på hensiktsmessig måte om videre donasjoner.

*Oversikt over regjeringens forslag til bevilgninger under de respektive budsjettkapitler og poster*

Kap.	Post Formål	Kroner
Utgifter		
140	Utenriksdepartementet	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, økes med</i> ..... fra kr 133 383 000 til kr 138 383 000	5 000 000
150	Humanitær bistand	
	70 Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres, økes med</i> ..... fra kr 3 901 289 000 til kr 5 101 289 000	1 200 000 000
153	Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	
	70 Flyktninger og internt fordrevne, <i>kan overføres, økes med</i> ..... fra kr 1 320 000 000 til kr 2 320 000 000	1 000 000 000
	72 Bærekraftige løsninger og vertssamfunn, <i>kan overføres, økes med</i> .... fra kr 809 504 000 til kr 1 109 504 000	300 000 000
159	Regionbevilgninger	
	73 Ukraina og naboland, <i>kan overføres, økes med</i> ..... fra kr 1 975 000 000 til kr 9 470 000 000	7 495 000 000
	75 Afrika, <i>kan overføres, økes med</i> ..... fra kr 2 381 193 000 til kr 2 981 193 000	600 000 000
162	Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	
	71 Matsikkerhet, fisk og landbruk, <i>kan overføres, økes med</i> ..... fra kr 1 651 966 000 til kr 3 151 966 000	1 500 000 000
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	
	70 Verdensbanken, <i>kan overføres, økes med</i> ..... fra kr 1 276 318 000 til kr 1 676 318 000	400 000 000
1700	Forsvarsdepartementet	
	79 Militær støtte til Ukraina, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1710, post 01 og 47, kap. 1720, post 01, og kap. 1760, post 01 og 45, økes med</i> ..... fra kr 572 000 000 til kr 4 945 000 000	4 373 000 000
1720	Forsvaret	
	01 Driftsutgifter, <i>økes med</i> ..... fra kr 35 432 556 000 til kr 35 779 556 000	347 000 000
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	01 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45, økes med</i> ..... fra kr 2 106 718 000 til kr 2 120 718 000	14 000 000

## Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes,

fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, fordømmer på det sterkeste Russlands angrepskrig mot Ukraina og gir sin uforbeholdne støtte til Ukrainas helt legitime frihetskamp. For komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, innebærer dette politisk, militær, humanitær og økonomisk støtte. Siden Russlands fullskala invasjon 24. februar 2022 har Norge sammen med våre allierte og nærmeste samarbeidsland iverksatt sanksjoner mot Russland og bidratt med militær og humanitær støtte til Ukraina. Komiteen understreker

at den foreliggende proposisjonen markerer Norges vilje til langsiktig og forpliktende hjelp til Ukraina.

Komiteen viser til at krigen i Ukraina har medført irreversible endringer for Norges og Europas sikkerhetspolitiske virkelighet. I tillegg til de enorme humanitære lidelsene krigen medfører, er invasjonen et klart brudd på folkeretten. Russlands angrep på Ukraina angår derfor alle land. Det er avgjørende at Russland ikke vinner frem med sine strategiske mål med krigen, og Norge må bidra til å opprettholde det vestlige og europeiske samholdet krigen har utløst. Komiteen vil understreke at den russiske annekteringen og okkupasjonen av ukrainske regioner og områder er klart i strid med folkeretten. Den ukrainske kampviljen og motstanden er svært sterk, og den må også framover understøttes av vestlige militære og økonomiske bidrag.

Komiteen vil anerkjenne regjeringens dialog med partiene på Stortinget de siste månedene for å samle enighet om en støttepakke for Ukraina. Komiteen viser til at proposisjonen følger opp den politiske avtalen av 16. februar 2023 mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus om å etablere et femårig støtteprogram for Ukraina for perioden 2023–2027 samt en ettårig ekstrabevilgning i 2023 til utviklingsland som er særlig rammet av krigens globale ringvirkninger.

Komiteen støtter regjeringens forslag om å bevilge 75 mrd. kroner gjennom det såkalte Nansen-programmet over fem år og viser til at ekstrabevilgningen til utviklingsland vil være 5 mrd. kroner i 2023. Det er etter komiteens oppfatning helt avgjørende at programmet er flerårig, bredt politisk forankret og vil stå seg gjennom valg og ulike parlamentariske sammensetninger. Dette gir en klar og tydelig norsk forpliktelse til Ukraina de nærmeste årene.

Komiteen viser til at Nansen-programmet skal ha som formål å bidra til at Ukraina kan beskytte sitt territorium og sin befolkning fra russiske angrep, opprettholde samfunnskritiske funksjoner i Ukraina og redusere de menneskelige lidelsene. I tillegg skal programmet bidra til å gjenoppbygge et trygt og fritt Ukraina. Komiteen viser til at Nansen-programmet i 2023 vil deles likt mellom militær og sivil humanitær støtte, og at det i de kommende årene vil foretas en vurdering av de faktiske behovene i Ukraina for å beslutte fordelingen. Komiteen imøteser regjeringens varslede informasjon om disse vurderingene i de årlige budsjettene som bakgrunn for fordelingen det enkelte år, slik det opplyses om i proposisjonen. Komiteen vil understreke viktigheten av at Stortinget på denne måten og andre måter involveres i arbeidet med støtten de kommende årene. For å sikre tilstrekkelig fleksibilitet i støtten er det viktig at det i programmet også kan gis støtte som ikke er ODA-godkjent som bistand.

Komiteen viser til at ukrainske myndigheter har bedt det internasjonale samfunnet om donasjoner av militært materiell for å forsvare Ukrainas frihet og selvstendighet mot den brutale og folkerettsstridige russiske krigføringen. Komiteen viser til at vestlige land, som svar på denne oppfordringen, har donert store mengder våpen og annet militært materiell. Ukrainas forsvar av landet er fullt ut lovlig og legitimt, og den militære støtten er helt avgjørende for å kunne utøve dette forsvaret.

Komiteen viser til at Norge etter den russiske invasjonen 24. februar 2022, har donert betydelige mengder våpen og militært utstyr til Ukraina, blant annet selvdrevet artilleri, store mengder artillerigranater, panservernvåpen, luftvern, pansrede kjøretøy, ulike former for beskyttelsesutstyr samt personlig bekledning og utrustning. Norge har også donert betydelige midler til det britisk-ledede internasjonale Ukraina-fondet, som primært skal anskaffe militært materiell til Ukraina direkte fra industrien. Komiteen merker seg at den samlede militære støtten fra Norge til Ukraina i 2022 ifølge regjeringen beløp seg til om lag 4,4 mrd. kroner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, understreker at donasjoner av militært materiell til Ukraina må fortsette så lenge det er nødvendig. Denne støtten er også svært viktig for at Ukraina skal få legge premissene for en fremtidig løsning.

Komiteen understreker at det må være opp til Ukraina å definere hva en slik tilstand skal innebære. Komiteen viser her til proposisjonen, som blant annet slår fast:

«Den militære støtten skal bidra til at Ukraina styrker evnen til å forsvare seg mot den russiske aggresjonen og blir i stand til å bestemme egen fremtid. Militær støtte til Ukrainas forsvarskamp er nødvendig for Europas og Norges sikkerhet.»

Komiteen merker seg at regjeringen for 2023 foreslår at 7,5 mrd. kroner av Nansen-programmets midler fordeles til militær støtte under Forsvarsdepartementet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, støtter dette.

Komiteens medlem fra Rødt fordømmer Russlands krigføring i Ukraina og stiller seg bak at Ukraina skal få en storstilt hjelpepakke, og er en del av det brede flertallet som vil øke bistanden til utviklingsland for å avhjelpe krigens ringvirkninger. Rødt støtter ikke avtalens punkter som angår militær støtte ut over militært B-materiell, men støtter avtalens økonomiske rammer, varighet og øvrige innhold. Dette medlem stiller seg bak formålet for støtteprogrammet for Ukraina, slik det beskrives i proposisjonen:

«Programmet vil [...] ha som formål å bidra til at Ukraina kan beskytte sitt territorium og sin befolkning fra russiske angrep, opprettholde samfunnskritiske funksjoner i Ukraina og redusere de menneskelige lidelsene. Programmet har videre som mål å bidra til å gjenoppbygge et trygt og fritt Ukraina.»

Dette medlem viser til at Rødt ønsker en støtte til Ukraina av samme økonomiske omfang som avtalen legger opp til. Rødts syn er at Norge bør gi politisk, humanitær og økonomisk støtte samt militært B-materiell til Ukraina, og at pengene som foreslås bevilget til militær støtte til Ukraina over kap. 1700 post 79, i stedet bør bevilges som frie midler slik den ukrainske staten finner det hensiktsmessig og nødvendig å prioritere disse, og i tråd med avtalens prinsipper for antikorrupsjon, og vi-

«I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post Formål	Kroner
119	Økonomisk støtte til Ukraina	
	70 (Ny) Økonomisk støtte til Ukraina i form av frie midler, <i>kan overføres</i> , bevilges med.....	4 373 000 000»

Dette medlem viser videre til Rødts innspill til Nansen-programmet om at bistandsbevilgningene bør økes ytterligere for å sikre at Norge i 2023 yter én prosent av vår brutto nasjonalinntekt til bistand i tillegg til støtten til Ukraina, og viser videre til Rødts alternative statsbudsjett, hvor dette foreslås.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, understreker at norsk donasjon av militært materiell til Ukraina skjer i overensstemmelse med og ikke tilsidesetter eller undergraver Stortingets 1959-vedtak.

Russlands angrepskrig mot Ukraina pågår med full styrke, og komiteen vil derfor peke på at det foreløpig ikke er mulig å vite hva som vil være det totale omfanget av de materielle ødeleggelsene. Likevel må det legges til grunn at omfanget vil bli enormt. Komiteen viser til at proposisjonen omtaler ulike risikoelementer knyttet til støtten til Ukraina, og mener det er viktig å erkjenne at den norske og internasjonale innsatsen i Ukraina ikke er risikofri.

Komiteen støtter prinsippene som skal ligge til grunn for Nansen-programmet. En viktig føring er at Ukrainas behov skal være styrende for den norske støtten, og at støtten skal koordineres med ukrainske myndigheter og internasjonale partnere. Komiteen vil sterkt understreke betydningen av god og tidsriktig koordinering og at det velges partnere som har dokumentert leveringsevne, god absorberingsevne og gode kontrollsystemer. Komiteen mener det er viktig at Norge stiller klare krav til kontroll og etterrettelighet i bruk av

ser for øvrig til merknader fra medlemmet fra Rødt i Innst. 34 S (2022–2023).

Dette medlem viser til at Rødt, i tråd med behandlingen av tidligere støttepakker til Ukraina, støtter bevilgningene til Forsvaret og Forsvarsmateriell over henholdsvis kap. 1720 og kap. 1760, fordi partiet støtter forsendelsen av militært B-materiell til Ukraina og å finansiere gjenanskaffelse av materiell som besluttes donert, for å sikre at donasjoner ikke svekker Norges forsvarsevne mer enn nødvendig. Fordi bevilgningene over kapitlene ikke er nærmere presisert i forslaget eller i proposisjonens omtale, gir det ikke grunnlag for nærmere inndeling i denne behandlingen.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

norsk støtte og prioriterer korrupsjonsbekjempelse og reformarbeid i Ukraina.

Komiteen viser videre til at det gjennom programmet skal opprettholdes et tydelig skille mellom militær og sivil støtte, og humanitære prinsipper skal ligge til grunn for all humanitær innsats. Komiteen viser til at den sivile støtten omfatter humanitær bistand, driftsstøtte til den ukrainske staten og gjenoppbygging av Ukraina. Det er avgjørende at støtten er godt koordinert internasjonalt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, trekker i den anledning spesielt frem koordineringsplattformen som etableres av Ukraina selv sammen med EU, G7-landene og de viktigste internasjonale finansieringsinstitusjonene. Koordineringsplattformen vil ledes av Ukraina, EU og USA.

Russlands krigføring har særlige konsekvenser for sårbare naboland, og komiteen støtter derfor at bevilgningen i Nansen-programmet kan brukes til å dekke langsiktig bistand til Moldova.

Komiteen viser til at krigen i Ukraina har fått omfattende globale ringvirkninger som spesielt har rammet flere utviklingsland. Konsekvensene av krigen har vært dyrere energi og brutte forsyningskjeder for mat og kunstgjødsel. Det har rammet den globale matsikkerheten. Komiteen er kjent med at FN beregner at millioner av mennesker i 49 land er rammet av akutt matkrise. Situasjonen forverres av at mange land omfordeler sin utviklingshjelp til Ukraina i tillegg til å kutte sine bi-

standsbudsjetter som følge av blant annet inflasjon og ettervirkningene av pandemien.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter derfor at det norske bistandsbudsjettet i 2023 økes med 5 mrd. kroner for å styrke bevilgningene til utviklingsland som er rammet av krigens ringvirkninger. Det er viktig at støtten gis gjennom multilaterale organisasjoner, finansieringsinstitusjoner og sivilt samfunn, for å øke effekten og treffsikkerheten.

Komiteen imøteser den varslede stortingsmeldingen fra regjeringen i løpet av 2023 om det norske engasjementet i Ukraina.

Komiteen viser til at ytterligere diskusjoner om Nansens-programmets innhold og innretning vil skje i forbindelse med den varslede stortingsmeldingen og gjennom de årlige budsjettene. Komiteen viser til at det her legges opp til at partiene som er tilsluttet den politiske avtalen skal konsulteres om den overordnede utviklingen av programmet og nærmere innretning for det enkelte budsjettår i forkant av utarbeidelsen av Prop. 1.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter regjeringens hjelpeprogram for Ukraina. Disse medlemmer mener Russlands angrep på Ukraina truer våre nasjonale interesser, og at Norge må gjøre det vi kan for å bidra til at Ukraina gjenerobrer eget territorium.

Komiteen mener en langsiktig avtale som binder Stortinget over fem år, sikrer Ukraina den forutsigbarheten landet trenger, for å drive både militær motstand, humanitær bistand og gjenoppbygging av landet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er oppmerksom på at Ukrainas behov for ulike former for hjelp nærmest er endeløst, og at det derfor er viktig at Norge forplikter seg både til å støtte militært og til å gjenoppbygge landet etter Russlands brutale angrep på landets infrastruktur.

Disse medlemmer er skremt over brutaliteten i Russlands krigføring, hvor angrep rammer både militært personell og sivile samtidig som infrastruktur legges i grus. Krigen er et eklatant brudd på folkeretten. Angrep på sivile er av Den internasjonale domstolen (ICJ) definert som krigsforbrytelser, og Russland vil på sikt måtte stilles til ansvar.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener at det er naturlig at det opprettes et eget krigstri-bunal for landets ledere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det er avgjørende viktig at Norge har full kontroll på midlene som bevilges i hjelpeprogrammet, og det er derfor viktig at Stortinget mottar en jevnlig orientering om hvordan midlene blir brukt.

Komiteen er enig i at midlene må bidra til å bygge demokratiske institusjoner, rettsstaten og et sterkt sivilsamfunn, og mener det er viktig at midlene er sporbare, og at hjelpen er transparent. Kampen mot korrupsjon må også inngå som del av hjelpepakken.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser i likhet med regjeringen at hjelpepakken skal sikre Ukrainas selvvråderett over eget territorium og landets ønske om europeisk integrasjon. Disse medlemmer vil samtidig understreke at Ukraina gjennom historien har vært utsatt for store overgrep fra Russland, og utsultingen av ukrainerne i årene 1932–1933 (holodomor) var et folkemord som i generasjoner har skapt et traume i Ukrainas befolkning.

Disse medlemmer mener regjeringens forslag om en ettårig bevilgning på 5 mrd. kroner «til land som er særlig rammet av krigens ringvirkninger», er svakt begrunnet, og det ville vært naturlig at en slik støtte var en del av det regulære bistandsbudsjettet. Bistanden er allerede i dag særlig innrettet mot de landene som regjeringen nå hevder er særlig rammet av krigen i Ukraina. Disse medlemmer mener derfor den foreslåtte bevilgningen i realiteten er en utvidelse av det allerede vedtatte bistandsbudsjettet, og at en slik bevilgning bør inngå i revidert budsjett. At den ekstra støtten skal gis «gjennom noen utvalgte og anerkjente aktører med dokumentert leverings- og absorberingsevne», viser at pengene kun er en forlengelse av dagens bistand.

Disse medlemmer ser at regjeringen med denne hjelpepakken har forlatt to prinsipper for budsjettføring. Fremskrittspartiet har gjennom flere år fremmet forslag om langtidsbudsjettering hvor finansiering over flere år vil sikre kontinuitet og en garantert gjennomføring av prosesser og prosjekter. Langtidsbudsjettering av Forsvaret gjennom et forsvarsfond eller gjennomføring av større samferdselsprosjekter er slike eksempler. Videre er det nytt at regjeringen er tydelig på at penger brukt i utlandet ikke skaper press i norsk økonomi, inflasjon eller høyere rente. Det er politikk som Fremskrittspartiet inntil nå har stått alene om.

Disse medlemmer er glad for at alle partier bortsett fra ett støtter hjelpepakken til Ukraina. Det er avgjørende at alle land som tror på demokratiet, og som støtter opp under grunnleggende individuelle frihetsverdier, står opp for Ukraina i landets skjebnetid. Ukrainas kamp mot et autoritært Russland er en kamp landet fører på vegne av oss alle.

Komiteen viser til den politiske avtala om støtte til Ukraina og utviklingsland ramma av krigens globale ringverknader inngått i Stortinget den 16. februar 2023 som slår fast at

«Partiene informeres og konsulteres i DUUFK om de enkelte militære bidragene og vurderinger knyttet til disse i tråd med etablert praksis.»

Komiteen legg til grunn at proposisjonen og vidare handsaming vidarefører dette prinsippet.

Komiteen viser til at ukrainske sivilsamfunns- og menneskerettsorganisasjonar spelar ei heilt grunnleggande rolle som pådrivarar for demokratisk utvikling. Dei lokale organisasjonane står også i fyrste rekke i den humanitære innsatsen og når dei mest sårbare grupperne og utsette områda. Komiteen meiner at sivilsamfunnsorganisasjonar er avgjerande for å sikre at hjelpa kjem fram til dei som treng ho mest, og for å dokumentere menneskerettsbrot.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt merkar seg at den sivile støtta under Nansen-programmet skal gå gjennom etablerte mekanismar. Desse medlemene meiner at etablerte mekanismar bør oppmodast om å aktivt involvere, myndiggjere og styrke lokale sivilsamfunns- og menneskerettsaktørar i dette arbeidet.

På dette grunnlaget fremmer desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa legge til rette for samhandling mellom humanitær innsats, langsiktig utviklingsinnsats og fredsarbeid i Nansen-programmet.»

Desse medlemene viser til den politiske avtala som blei inngått den 16. februar 2023, som slår fast at Noreg vil støtte opp om FNs koordinerande rolle i Ukraina. FN er den internasjonale aktøren med mest erfaring når det gjeld koordinering av langsiktig bistand, og er etter desse medlemene sitt syn godt eigna til å ta på seg den koordinerande rolla også for gjenreising av Ukraina.

Desse medlemene merkar seg at det blir lagt stor vekt på instrument for risikoavlasting for utanlandske investeringar når det gjeld den delen av Nansen-programmet som skal gå til gjenoppbygging av Ukraina. Desse medlemene meiner proposisjonen her ikkje er i tråd med den politiske avtala som blei inngått i Stortinget den 16. februar 2023, der det blir slått fast at den sivile støtta under Nansen-programmet i utgangspunktet skal gjevast som tilskot og ikkje lån. Ukraina var alleireie før krigen starta, eit gjeldstyngt land. Desse medlemene vil understreke at ytterlegare lån vil legge ekstra byrde til børa. I staden for å bidra til auka utanlandsgjeld bør Noreg gå i spissen for å slette Ukraina si eksisterande gjeld til internasjonale finansinstitusjonar.

Desse medlemene vil halde fast ved intensjonen med den politiske avtala inngått med Stortinget og gje den sivile støtta i Nansen-programmet som tilskot, ikkje lån.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti merkar seg regjeringa si risikovurdering knytt til moglegheita for at donert militært materiell kan kome på avveggar eller brukast til andre formål enn forsvar mot Russlands invasjon. Desse medlemene legg til grunn at regjeringa vil innføre tiltak som avgrensar denne risikoen i størst mogleg grad, og viser til etablert praksis med sluttbrukarerklæring.

Desse medlemene merkar seg at regjeringa vil prioritere lokalt produserte varer ved gåvebistand for å redusere risikoen for at stor og vedvarande matvarehjelp fører til utkonkurrering av ukrainsk matproduksjon.

Desse medlemene vil understreke kor viktig det er at Noreg opprettheld eit høgt nivå av bistand til utviklingsland i ei tid då mange andre donorar kuttar bistanden sin for å dekkje auka utgifter på heimebane eller også omfordeler bistand frå det globale sør til Ukraina. Desse medlemene viser til proposisjonen, der regjeringa slår fast at ein slik situasjon svekkjer tilliten internasjonalt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, støtter fullt ut Nansen-programmet og den ettårige ekstrabevilgningen til utviklingsland som er særlig rammet av krigens ringvirkninger, og vil understreke betydningen av strategisk utsyn i den internasjonale krisen vi nå befinner oss i. Ukrainas kamp mot Russland er også Europas kamp for frihet og mot undertrykkelse og diktatur. Hvordan denne krigen utspiller seg og til slutt ender, vil skape en presedens for hvordan stater omgås hverandre, for terskelen for bruk av militærmakt og for troverdigheten til det internasjonale lovbaserte systemet for konfliktløsning. På denne bakgrunn mener også flertallet at Nansen-programmet og ekstrabevilgningen i 2023 til humanitær hjelp hører naturlig sammen. Det er viktig at det engasjementet som Norge og likesinnede land viser for Ukraina, ikke fører til at man mister av syne de store utfordringene knyttet til humanitære behov og global utvikling i resten av verden. Det ville først og fremst være skadelig for verdens fattige – vi er blant annet ifølge FN nå vitne til den største matkrisen i moderne tid. Flertallet mener det også ville vært et strategisk feiltrinn som vil kunne føre til økt globalt konfliktnivå, større oppslutning om autoritære modeller for internasjonal utvikling og svekket global innflytelse for land som Norge.

Når det gjelder Nansen-programmet, er komiteens medlem fra Venstre opptatt av at det er Ukrainas behov for støtte som må være førende for bistand til landet. Både verdenssituasjonen og situasjonen i Ukraina er svært volatil, og det vil ikke være mulig å forskuttere Ukrainas behov fem år fram i tid. Dette medlem mener derfor at Nansen-programmet må være et gulv for norsk støtte til Ukraina, og ikke et tak, og at fordelingen mellom militær støtte og sivil bistand bør være fleksibel og styrt av reelle behov. Dette medlem vil videre understreke at Norges støtte til Ukraina ikke utelukkende er finansiell, og oppfordrer regjeringen til å ikke la Nansen-programmet være en hvilepute for Norges engasjement for å hindre at Russland vinner fram med krigen. Politisk støtte til tettere ukrainsk samarbeid og/eller integrasjon med EU og NATO, reduksjon av tollbarrierer for salg av ukrainske varer i Norge og strengere sanksjonspolitikk mot Russland og relevante russiske aktører er eksempler på saker hvor et regjeringens engasjement fortsatt er påkrevet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, viser også til at flere eksperter nå påpeker at forsvarsindustriell produksjonskapasitet blir avgjørende for utfallet av krigen. For å ivareta en helhetlig strategisk tilnærming til Norges militære bidrag til Ukrainas forsvarskamp mener flertallet at det er essensielt at regjeringen ser den militære støtten gjennom Nansen-programmet i sammenheng med forvaltningen av samarbeidet mellom forsvarssektoren og norsk forsvarsindustri for øvrig.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti legger til grunn at forvaltning av den sivile delen av Nansen-programmet krever dyp kunnskap og ekspertise om ukrainske forhold. I den forbindelse oppfordrer disse medlemmer regjeringen til å benytte seg av kompetansen som finnes i norske akademiske og

sivilsamfunnsmiljø med mangeårig erfaring og etablerte nettverk i Ukraina.

Disse medlemmer mener også at den humanitære innsatsen i Ukraina må ses i sammenheng med den mer langsiktige innsatsen for demokratisering. I denne forbindelse vil disse medlemmer understreke at frie og uavhengige redaktørstyrte medier er en forutsetning for demokratiet og velfungerende sivilsamfunn, og mener at Nansen-programmet også kan innrettes mot å støtte utviklingen av slike medier i Ukraina – i tråd med strategien for ytringsfrihet i utenriks- og utviklingspolitikken.

Når det gjelder både Nansen-programmet og den ettårige ekstrabevilgningen til utviklingsland, viser disse medlemmer til at regjeringen i stortingsproposisjonen skriver at

«[n]orsk sivil støtte skal i hovedsak gå gjennom et begrenset antall avtaler, og etablerte og internasjonalt anerkjente organisasjoner med dokumentert leverings- evne, god kapasitet og gode kontrollsystemer»,

og at den humanitære støtten vil

«gis gjennom multilaterale organisasjoner, finansieringsinstitusjoner og sivilt samfunn».

Disse medlemmer anerkjenner at nevnte organisasjoner og hensyn er sentrale, men vil understreke at det er viktig at også lokale aktører støttes og inkluderes i koordineringen hvor det er mulig. I enhver krig og krise er det lokale organisasjoner som er de første som reagerer på lokalsamfunnenes behov, og lokale aktører er sentrale for at humanitær hjelp kommer frem.

## Forslag fra mindretall

### Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

#### Forslag 1

Stortinget ber regjeringa legge til rette for samhandling mellom humanitær innsats, langsiktig utviklingsinnsats og fredsarbeid i Nansen-programmet.

### Forslag fra Rødt:

#### Forslag 2

I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
119	70	Økonomisk støtte til Ukraina (Ny) Økonomisk støtte til Ukraina i form av frie midler, <i>kan overføres</i> , bevilges med .....	4 373 000 000



## Komiteens tilråding

Komiteens tilråding III fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding I og IV fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding II fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post Formål	Kroner
Utgifter		
140	Utenriksdepartementet	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, økes med</i> .....	5 000 000
	fra kr 133 383 000 til kr 138 383 000	
159	Regionbevilgninger	
	73 Ukraina og naboland, <i>kan overføres, økes med</i> .....	7 495 000 000
	fra kr 1 975 000 000 til kr 9 470 000 000	
1700	Forsvarsdepartementet	
	79 Militær støtte til Ukraina, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1710, post 1 og 47, kap. 1720, post 1, og kap. 1760, post 1 og 45, økes med</i> .....	4 373 000 000
	fra kr 572 000 000 til kr 4 945 000 000	
1720	Forsvaret	
	1 Driftsutgifter, <i>økes med</i> .....	347 000 000
	fra 35 432 556 000 til 35 779 556 000	
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	1 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45, økes med</i> .....	14 000 000
	fra 2 106 718 000 til 2 120 718 000	

II

I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post Formål	Kroner
Utgifter		
150	Utenriksdepartementet	
	Humanitær bistand	
	70 Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres, økes med</i> .....	1 200 000 000
	fra kr 3 901 289 000 til kr 5 101 289 000	
153	Flyktninger, fordrevne og vertssamfunn	
	70 Flyktninger og internt fordrevne, <i>kan overføres, økes med</i> .....	1 000 000 000
	fra kr 1 320 000 000 til kr 2 320 000 000	
	72 Bærekraftige løsninger og vertssamfunn, <i>kan overføres, økes med</i> ...	300 000 000
	fra kr 809 504 000 til kr 1 109 504 000	
159	Regionbevilgninger	
	75 Afrika, <i>kan overføres, økes med</i> .....	600 000 000
	fra kr 2 381 193 000 til kr 2 981 193 000	
162	Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	

<b>Kap.</b>	<b>Post Formål</b>	<b>Kroner</b>
	71 Matsikkerhet, fisk og landbruk, <i>kan overføres, økes med</i> .....	1 500 000 000
	fra kr 1 651 966 000 til kr 3 151 966 000	
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette	
	70 Verdensbanken, <i>kan overføres, økes med</i> .....	400 000 000
	fra kr 1 276 318 000 til kr 1 676 318 000	

## III

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet kan pådra forpliktelser til sivil og militær støtte gjennom Nansen-programmet for Ukraina innenfor en samlet ramme på 75 mrd. kroner i perioden 2023–2027.

foreta donasjoner av materiell fra forsvarssektoren som anses som særlig viktig for å bidra til Ukrainas forsvarskamp. Helhetlige vurderinger av konsekvensene for Forsvarets operative evne og nasjonal beredskap skal ligge til grunn for regjeringens beslutninger om slike donasjoner. Innenfor gjeldende samtykke skal beslutninger om donasjoner fra forsvarssektoren ikke gå ut over en tilstrekkelig nasjonal responsevne.

## IV

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2023 innenfor rammen av Nansen-programmet kan

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 9. mars 2023

**Ine Eriksen Søreide**

leder og ordfører



